

Stanowisko
Związku Miast Polskich
w sprawie skutków finansowych „Polskiego Ładu” dla miast i pozostałych JST

Zarząd Związku Miast Polskich zajął już 25 maja br., dostrzegając wielkie zagrożenie dla dochodów własnych JST¹, wynikające z zapowiadanych zmian w podatku PIT, który w połowie jest dochodem własnym gmin, powiatów i województw. Skutkiem tych zmian – wg ówczesnych zapowiedzi resortu finansów – miał być ubytek w dochodach własnych samorządów rzędu 11-12 mld zł rocznie.

W ogłoszonym 26 lipca br. projekcie ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, w ocenie skutków regulacji podano, że ubytek roczny będzie jeszcze większy, osiągając 145 mld zł w ciągu 10 lat. Bez uzupełnienia tego ubytku w bieżących dochodach własnych, wg szacunków danych na styczeń 2021 r., 59 miast na prawach powiatu, 915 gmin i 139 powiatów utraci płynność finansową, jeśli nie zmniejszy wydatków bieżących. Oznacza to konieczność rezygnacji z większości wydatków rozwojowych, a w jednostkach z ujemną nadwyżką operacyjną obniżenie jakości świadczonych obywatelom podstawowych usług publicznych.

W reakcji na opublikowanie tego projektu środowiska samorządowe i eksperci sformułowali postulaty dotyczące kompensacji tych skutków, a jednocześnie podjęli działania mające na celu poinformowanie swoich mieszkańców o skutkach finansowych, polegających na pozbawieniu społeczności lokalnych gwarantowanego przez prawo udziału w środkach publicznych w wysokości zapewniającej realizację przekazanych ustawami zadań. Uruchomiony kalkulator obliczał, opierając się na danych z OSR projektu ustawy, ubytek w dochodach własnych każdej gminy².

W odpowiedzi na to przedstawiciele rządu podjęli akcję propagandową, najpierw w mediach, a następnie w postaci „samorządowego kalkulatora” na swojej stronie internetowej. Kalkulator ten pokazuje dodatnie skutki „Polskiego Ładu” dla każdej JST, posługując się ogólnikowymi zapowiedziami działań legislacyjnych, których projektów nie przedstawiono. Mówi się o:

- 1) projekcie zmian w ustawie o dochodach JST,
- 2) specjalnej, jednorazowej subwencji rekompensującej ubytek w roku 2022 (8 mld zł), która ma być przekazana jeszcze w tym roku,
- 3) środkach rozwojowych z „Polskiego Ładu”, które zapowiedziano jako dotacje celowe na konkretne inwestycje, a więc dochody majątkowe.

W obliczeniach rzekomego „zysku” na „Polskim Ładzie”:

- 1) całkowicie pominięto ubytki w udziałach w podatku PIT, uderzające w mieszkańców miast i gmin,
- 2) nie podano, na jakiej podstawie obliczono kwoty, jakie rzekomo wpłyną do danej JST,
- 3) posłużono się danymi z wieloletniej prognozy finansowej (WPF) każdej JST z początku maja br., które są wynikiem bardzo ostrożnych – zwłaszcza w okresie trwającej pandemii – szacunków; wg zamysłów resortu finansów WPF wprowadzono po to, by kontrolować deficyt i zadłużenie JST, więc nie spełnia ona możliwej i pożądanej roli w realistycznym planowaniu finansów jednostki.

W tych okolicznościach Zarząd Związku uznaje przedstawiony „kalkulator” za pozbawioną uzasadnienia manipulację danymi, które nie wynikają z jakichkolwiek znanych samorządom przesłanek.

Zarząd zwraca także uwagę na powtarzany przez resort finansów argument, że wprowadzenie na rynek konsumpcyjny dodatkowej ilości pieniędzy, które trafią do obywateli, spowoduje zmniejszenie ubytku w dochodach sektora publicznego. To prawda, która jednak nie dotyczy samorządów, ponieważ wzrosną wpływy z podatku VAT, akcyzy i innych podatków pośrednich, w których JST nie mają udziału. W dodatku szybko rosnące koszty pracy, energii, materiałów i usług powodują, że od kilku już lat wydatki bieżące samorządów rosną znacznie szybciej niż ich dochody własne.

Przypominamy także, iż wzrost wpływów z PIT, którym propaganda rządowa epatuje, uległ radykalnemu zahamowaniu w wyniku zmian w ustawie o podatku PIT, uchwalonych w roku 2019, które spowodowały znaczący ubytek we własnych dochodach bieżących JST już w 2020 r., w żaden sposób nie uzupełniony.

¹ [https://www.miasta.pl/uploads/document/content_file/1007/Stanowisko_ZMP - skutki P - 25.05.2021 final 1 .pdf](https://www.miasta.pl/uploads/document/content_file/1007/Stanowisko_ZMP_-_skutki_P_-_25.05.2021_final_1_.pdf)

² Strona internetowa <https://natwojkoszt.pl/>

Wobec ogłoszenia na dzień 3 września br. specjalnego posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego w sprawie skutków finansowych „Polskiego Ładu” Zarząd Związku Miast Polskich stwierdza, że:

1. Podjęcie dyskusji na ten temat na posiedzeniu Komisji Wspólnej musi dotyczyć nie tylko projektu zmian w ustawie o podatku PIT, ale także konkretnych projektów legislacyjnych, zapowiedzianych przez rząd, wymienionych w rządowym kalkulatorze, zawierających rzetelną ocenę skutków regulacji. Bez tych dokumentów i danych, które powinny być dostarczone co najmniej na dwa dni przed posiedzeniem Komisji, rzetelna rozmowa o skutkach „Polskiego Ładu” nie będzie możliwa.
2. Postulaty Związku Miast Polskich, dotyczące sytuacji finansowej JST w kontekście zmian wprowadzanych przez polski rząd od roku 2019, obejmują:
 - a) uzupełnienie ubytków w bieżących dochodach własnych JST, spowodowanych zmianami w ustawie o podatku PIT (-4,5 mld zł od roku 2020 i -14,5 mld zł od roku 2022 – według OSR z rządowych projektów ustaw), poprzez adekwatne zwiększenie udziałów w tym podatku albo/i innych dochodów własnych;
 - b) uelastycznienie przepisów dotyczących indywidualnego wskaźnika zadłużenia, poprzez odpowiednie zmiany po stronie dochodów we wzorze z art. 243 u.f.p., a także przez dopuszczenie do kontrolowanego, przejściowego niezrównoważenia części bieżącej budżetu (art. 242 u.f.p.), np. z 3-letnim okresem na przywrócenie równowagi;
 - c) realizację zapowiadanej zmiany dotyczącej roku odniesienia przy obliczaniu wpłat JST do budżetu państwa w ramach systemu wyrównawczego (tzw. „janosikowe”);
 - d) ewentualne wprowadzenie postulowanej przez nas części rozwojowej subwencji ogólnej, jako **dodatkowego** źródła zasilania finansowego inwestycji lokalnych, odpowiadającego płaconemu przez JST podatkowi VAT od inwestycji, z obiektywnymi kryteriami podziału tej subwencji;
 - e) obniżenie do 40% wskaźnika udziału kwoty dofinansowania ze źródeł UE w projektach „unijnych” (art. 243 ust. 3a u.f.p.);
 - f) zapewnienie obiektywnego podziału środków przeznaczonych przez rząd na inne komponenty „Polskiego Ładu”, które mają mieć charakter dotacji przyznawanych uznaniowo; po doświadczeniach z RFIL domagamy się ustalenia i przestrzegania jasnych kryteriów podziału tych i wszelkich innych środków publicznych, gwarantujących równy do nich dostęp (art. 43 u.f.p.), ustalonych w ustawie albo umowie międzynarodowej (art. 126 u.f.p.).

Tarnów, 27 sierpnia 2021 r.

Za Zarząd

(-) Zygmunt Frankiewicz
PREZES ZWIĄZKU